

Hemmelig.

Innst. S. C.

Innstilling fra den forsterkede utenriks- og konstitusjonskomite om bidrag til ekspedisjoner til Øst-Grønland 1932—1934.

(St. prp. nr. 32 — 1932.)

Til Stortinget.

Det fremgår av proposisjonen at det til Handelsdepartementet i alt er innkommet 6 søknader om bidrag til ekspedisjoner til Øst-Grønland for årene 1932—34. Ishavsrådet har behandlet 4 av de innkomne ansøknings og har anbefalt at 3 av dem innvilges med et samlet statsbidrag på kr. 102 000,00. Den fjerde av de behandlede søknader har rådet ikke funnet å kunne anbefale. To av de til departementet innkomne søknader har kun vært forelagt for Ishavsrådets formann som tilrår disse avslått.

Det er etternevnte søknader rådet foreslår innvilget:

1. Sigurd Tollófsen, Troms kr. 20 000,00
2. Peter S. Brandal, Ålesund » 45 000,00
3. John Giæver, Trondheim » 37 000,00

Sigurd Tollófsens ekspedisjon skal gå til Eirik Raudes land, og det er forutsetningen at den i forbindelse med de 2 ekspedisjoner som allerede er der skal søke å utvide den norske virksomhet i det norske område på Øst-Grønland. Til anbefalingen om bevilgning til denne ekspedisjon er knyttet at bevilgningen ydes som «lån».

Brandals ekspedisjon forutsettes å skulle henlegge sin hovedvirksomhet til Sydst-Grønland til egnene om Kangerdlugsuak, hvorfra det er meningen å søke å utbygge området mot nord til Scoresbysund og sydover til Angmagssalik. Det er videre forutsetningen å støtte Finn Devolds og Martinsens ekspedisjoner.

Giæver hadde to alternativer for sin ansøknings om bevilgning. Det ene alternativ gjaldt en ekspedisjon til den indre del av Scoresbysund og det annet en ekspedisjon til Besselfjorden på 76° n. b. og Mør-

kefjorden på 77° n. b. og med forbehold om å kunne utbygge området ved Arden- capel Inlet i den nordre del av Eirik Raudes land. Ishavsrådet anbefaler begge disse alternativer, men fortrinsvis alternativ 2. Da denne ekspedisjon av Ishavsrådet forutsettes å skulle opføre en radiostasjon som ikke var medtatt i ansøknings om bidrag, har rådet foreslått bevilgningen til ekspedisjonen øket med kr. 7 000,00, så den samlede bevilgning til den blir kr. 37 000,00 mot omsøkt kr. 30 000,00.

De 3 ansøknings om bidrag rådet eller formannen ikke har funnet å kunne anbefale er:

1. Martin Sangolt om kr. 30 000,00.
2. Michael Waarmedal om kr. 15 000,00.
3. Skipper S. Remøgård, beløp ikke oppgitt.

Hensikten med alle disse ekspedisjoner var oppgitt å være å få undersøkt mulighetene for laksefiske og spørsmål som står i forbindelse med dette.

For de ekspedisjoner Ishavsrådet har tilrådd innvilget har det stillet en del vilkår hvorom vises til forelegget.

Utenriksdepartementet, som har vært forelagt Ishavsrådets tilrådning, uttaler om denne sak, at det finner det av viktighet både av hensyn til den verserende prosess og for varettagelse av norske interesser å være av betydning at den norske posisjon styrkes og utbygges. Departementet «finner derfor strekt å måtte anbefale at bevilgningene gis til de av Norges Svalbard- og Ishavsråd nevnte 3 ekspedisjoner til henholdsvis Eirik Raudes Land, Sydst-Grønland og området nord for Eirik Raudes Land.»

Handelsdepartementet anser det å være

av den største betydning at den norske virksomhet på Øst-Grønland i den nærmeste fremtid støttes således at størst mulig område er besatt i den tid processen pågår og når voldgiftsdommen faller. Dessuten fremhever departementet betydningen av de telegrafstasjoner som det er forutsetningen ekspedisjonene skal opprette — både for værvarslingen i Norge og for fangst- og fiskeekspedisjonene ved Grønlandskysten.

Komiteen har ved behandlingen av denne sak hatt konferanse med regjeringsmedlemmer og andre. Men enighet om felles premisser og konklusjon er ikke opnådd. Et flertall innstiller på bevilgningen efter regjeringens forslag. Mindretaller stemmer kun for bevilgning til Tollófsens ekspedisjon.

I sin grunngivning for å slutte sig til proposisjonen har flertallet igjen delt sig i to fraksjoner. Den første av disse fraksjoner: A a s, A n d e r s s e n - R y s s t, L y k k e, M a r o n i, M o w i n c k e l og M. J. S t r a n d, finner ikke at komiteen på det nuværende tidspunkt er i den stilling at den kan underkaste forslaget om de tre ekspedisjoner nogen inngående drøftelse.

Det fremholdes nemlig sterkt i proposisjonen, at samtlige disse ekspedisjoner vil være til fordel for processen i Haag, og komiteen — som ingen anledning har vært gitt til selvstendig bedømmelse av processen — kan ikke godt ta et herfra avvikende standpunkt.

Selv med all anerkjennelse av disse ekspedisjoners praktiske verdi kan man ikke ha nogen begrunnet mening om deres betydning for processen i Haag og heller ikke om det er formålstjenlig — som uttalt i proposisjonen — at forslaget om ekspedisjonene fremkommer og holdes hemmelig.

Den annen fraksjon innen flertallet, H a n d b e r g og R e i m e r s vil tilråde at de i proposisjonen foreslåtte beløp til samtlige 3 ekspedisjoner vedtas uten avknapning. Vårt lands, våre fangstfolks og fiskeres interesser såvel på Øst-Grønland som i de arktiske egne i det hele må varetas med fast hånd, og vi kan ikke være med på noget som efter vår mening svekker vårt lands

stilling. De foreslåtte bevilgninger til disse 3 ekspedisjoner er opført av regjeringen og ganske sikkert avveiet efter vårt lands finansielle stilling for tiden sett i forhold til våre betydelige økonomiske og nasjonale interesser.

Komiteens mindretall, A n d r å, H o r n s r u d, N y g å r d s v o l d og S t ø s t a d finner ikke å kunne stemme for bevilgning til Peter S. Brandals og Johan Gævers ekspedisjoner. Nærværende mindretall har nemlig under sakens behandling i komiteen fått det inntrykk, at om det enn ikke med bestemthet kan sies at disse to ekspedisjoner vil ha skadelig innflydelse på vår stilling under den pågående process i Haag, så er det dog heller ingen som kan påvise at de vil kunne styrke eller gavne vår stilling under processen. Når så er tilfelle, ligger det nær å tro at disse to ekspedisjoner vesentlig er ment som forberedelse til nye fremstøt på Øst-Grønland uten hensyn til hvilket resultat processen i Haag vil få.

Mindretallet er opmerksom på at Stortinget ikke er blitt spurt eller tatt med på råd når det gjaldt okkupasjonen av det såkalte Eirik Raudes land, men man vil for nærværende ikke gå nærmere inn på dette spørsmål. Det vil og må i sin tid få sin konstitusjonelle avgjørelse som særskilt sak. Derimot vil mindretallet sterkt understreke at Stortinget bør ikke, ved å gi bevilgninger til ekspedisjoner utenfor det okkuperte område, gi det utseende av at det på forhånd har gitt sitt samtykke til nye og mere omfattende okkupasjoner på Øst-Grønland.

Ennskjønt vi i sin almindelighet er mot at staten bevilger penger til private ekspedisjoner til Øst-Grønland, finner vi dog på grunn av de foreliggende forhold å måtte stemme for den foreslåtte bevilgning av kr. 20 000,00 til den av Sigurd Tollófsen planlagte ekspedisjon. Efter hvad det er oplyst aktes denne utsendt til det allerede okkuperte landområde, og vi kan godt forstå at det av hensyn til processen i Haag kan være påkrevet at vår virksomhet der oppe styrkes og utvides noget.

Hvad angår den fremtidige norske Grønlandspolitikk går komiteen ut fra at der ikke uten Stortingets samtykke tas noget skritt eller treffes nogen disposisjon som binder vår handlefrihet efterat dommen i Haag er falt.

Handberg og Reimers finner denne uttalelse overflødig.

Idet komiteen forøvrig viser til forelegget innstiller den til Stortinget å fatte følgende

beslutning:

Stortinget samtykker i at der tillates

anvendt kr. 102 000,00 som bidrag til ekspedisjonen til Øst-Grønland 1932—34 efter Handelsdepartementets nærmere bestemmelse, og i at beløpet føres til utgift for statskassen på konto «Tilfeldige utgifter i almindelighet».

Oslo i den utvidede utenriks- og konstitusjonskomite 29 april 1932.

Johan Nygaardsvold,
fung. formann.

M. J. Strand,
ordfører.

T. Anderssen-Rysst,
ordfører.